

Informacja o działalności komitetu problemowego PAN w 2020 r.

Gabinet Prezesa
Polskiej Akademii Nauk
Warszawa

I. Informacje ogólne: KOMITET BADAŃ POLARNYCH PRZY PREZYDIUM PAN

I.1. Skład osobowy i struktura organizacyjna Komitetu:

Skład Prezydium Komitetu Badań Polarnych PAN:

Przewodniczący KBP PAN: prof. dr hab. Piotr GŁOWACKI
Zastępca Przewodniczącego: dr hab. Wojciech MAJEWSKI, prof. IP PAN
Zastępca Przewodniczącego: dr hab. Michał ŁUSZCZUK, prof. UMCS
Sekretarz Naukowy: dr hab. Monika KĘDRA, prof. IO PAN
Członkowie:
prof. dr hab. Jacek JANIA
mgr Agnieszka KRUSZEWSKA

Skład osobowy Komitetu Badań Polarnych PAN:

1. dr hab. Robert BIALIK
2. prof. dr hab. Magdalena BŁAŻEWICZ
3. dr hab. Katarzyna CHWEDORZEWSKA
4. prof. dr hab. Andrzej GAŹDZICKI
5. prof. dr hab. Piotr GŁOWACKI
6. prof. dr hab. Marek GRAD, czł. koresp. PAN
7. dr hab. Dorota GÓRNIAK
8. prof. dr hab. Aleksander GUTERCH, czł. zwyczajny PAN
9. dr hab. Piotr JADWISZCZAK
10. prof. dr hab. Jacek JANIA
11. dr hab. Monika KĘDRA
12. dr inż. Małgorzata KORCZAK-ABSHIRE
13. prof. dr hab. Andrzej KOSTRZEWSKI
14. mgr Agnieszka KRUSZEWSKA
15. prof. dr hab. Krzysztof KUBIAK
16. prof. dr hab. Marek LEWANDOWSKI
17. dr hab. prof. UŚ Ewa ŁUPIKASZA
18. dr hab. Michał ŁUSZCZUK
19. dr hab. prof. PAN Wojciech MAJEWSKI
20. dr hab. inż. prof. AGH Maciej MANECKI
21. prof. dr hab. Krzysztof MIGAŁA
22. prof. dr hab. Jerzy NAWROCKI
23. prof. dr hab. Maria OLECH
24. dr hab. Piotr OWCZAREK
25. dr hab. inż., kpt. ż. w. Tadeusz PASTUSIAK
26. prof. dr hab. Rajmund PRZYBYLAK
27. prof. dr hab. Stanisław RAKUSA-SUSZCZEWSKI, czł. koresp. PAN
28. prof. dr hab. Jacek SICIŃSKI
29. dr Agnieszka SKORUPA
30. dr hab. Ireneusz SOBOTA
31. prof. dr hab. Kazimierz STRZAŁKA, czł. koresp. PAN

32. dr hab. Mateusz STRZELECKI
33. dr hab. Anna STYSZYŃSKA
34. dr hab. Waldemar WALCZOWSKI
35. prof. dr hab. Jan Marcin WĘSŁAWSKI
36. dr hab. Katarzyna WOJCZULANIS-JAKUBAS
37. dr hab. Piotr ZAGÓRSKI
38. prof. dr hab. Wiesław ZIAJA
39. prof. dr hab. Zbigniew ZWOLIŃSKI

Członkowie honorowi:

1. mgr Marek KAMIŃSKI
2. mgr Wojciech MOSKAL

Zestawienie liczbowe:

liczba członków ogółem: **41**
członkowie honorowi: **2**

w tym członkowie PAN:

członkowie rzeczywiści PAN: **1**
członkowie korespondenci PAN: **3**

zatrudnionych w (jako głównym miejscu pracy):

członkowie:

jednostkach PAN: **10**
szkołach wyższych: **27**
instytutach badawczych¹: **1**
pozostałych²: **2**

członkowie honorowi:

jednostkach PAN: **1**
szkołach wyższych: **0**
instytutach badawczych: **0**
pozostałych: **1**

Komisje lub zespoły (nazwy, przewodniczący); udział w ich składzie osób niebędących członkami Komitetu.

1) Zespół Klimatologii i Kriologii Polarnej oraz ds. współpracy z International Permafrost Association (IPA) - prof. dr hab. Rajmund Przybylak

udział w ich składzie osób niebędących członkami Komitetu: **7**

2) Zespół ds. współpracy z International Arctic Science Committee (IASC) - dr hab. Michał Łuszczuk

udział w składzie osób niebędących członkami Komitetu: **4**

3) Zespół ds. współpracy z Scientific Committee on Antarctic Research (SCAR) – prof. Wojciech Majewski

udział w składzie osób niebędących członkami Komitetu: **6**

4) Zespół ds. współpracy z Council of Managers of National Antarctic Programs (COMNAP) - Agnieszka Kruszewska

udział w składzie osób niebędących członkami Komitetu: **2**

5) Zespół ds. współpracy z Forum of Arctic Research Operators (FARO) oraz Svalbard Science Forum - prof. dr hab. Piotr Głowacki

udział w składzie osób niebędących członkami Komitetu: **3**

6) Zespół ds. wydawnictw i dokumentacji historycznej - prof. dr hab. Agata Olech

¹ instytuty badawcze w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych

² w tym 2 osoby – emeryt instytutu PAN, emeryt szkoły wyższej

udział w składzie osób niebędących członkami Komitetu: 1

7) Rada Redakcyjna kwartalnika Polish Polar Research - prof. dr hab. Jan Marcin Węslawski

udział w składzie osób niebędących członkami Komitetu: 20

I.2. Zakres działania Komitetu.

Nadrzędnym celem działań Komitetu Badań Polarnych była konsolidacja i koordynacja działań środowiska naukowego badaczy polarnych w Polsce oraz stymulowanie badań naukowych ze szczególnym uwzględnieniem dużych programów i projektów międzynarodowych.

W związku z tym w 2020 r. realizowano najważniejsze zadania Komitetu:

- stymulowanie znaczącego udziału Polski w strategicznych światowych programach naukowych w Arktyce i Antarktyce (SCAR Priorities, IASC Strategic Plan 2018-2023), poprzez ścisłe kontakty i współpracę z międzynarodowymi organizacjami i sieciami polarnymi, a zwłaszcza na forum Arctic Science Ministerial oraz w ramach EU-PolarNet;
- udział w pracach nad projektem polskiej polityki polarnej (m.in. na forum Grupy Roboczej ds. Polarnych przy MSZ „Polar Task Force” ; dokument został przyjęty przez Radę Ministrów 11.09.2020;
- działania na rzecz dalszej konsolidacji środowiska badaczy polarnych, m.in. w celu przygotowania innowacyjnych projektów badawczych w skali międzynarodowej oraz utrzymania na Polskiej Mapie Drogowej Infrastruktur Badawczych Polskiego Multidyscyplinarnego Laboratorium Badań Polarnych (PolarPOL);
- wzmożenie upowszechniania wyników badań polarnych dla zrozumienia globalnych skutków zmian klimatu m.in. przez wspieranie inicjatywy utworzenia muzeum plarnego w Polsce;
- stymulowanie współpracy pomiędzy uczelniami i instytutami PAN, bądź innymi jednostkami naukowymi oraz gospodarką, włączając w to służenie wiedzą ekspercką agendum rządowym RP oraz sektorowi gospodarczemu;
- wydawanie czasopisma o zasięgu międzynarodowym (kwartalnika) *Polish Polar Research*;
- popularyzacja w społeczeństwie wyników badań polarnych, zwłaszcza mających odniesienie globalne;
- inicjowanie interdyscyplinarnych projektów badawczych krajowych i zagranicznych z odpowiednio silnym udziałem polskich zespołów naukowych – współpraca z Międzynarodową Środowiskową Szkołą Doktorską przy Centrum Studiów Polarnych;
- patronat naukowy oraz pomoc w rozwoju polskiej infrastruktury badawczej w arktycznych i antarktycznych obszarach polarnych w odniesieniu do polskich stacji naukowych oraz statków badawczych;
- wspieranie rozwoju naukowego młodych badaczy przez włączanie ich do działań Komitetu, oraz patronat naukowy i wsparcie organizacji APECS Polska (Association of Polar Early Career Scientists);
- wspieranie inicjatyw informujących społeczeństwo o osiągnięciach i planach polskich badaczy z zakresu nauk polarnych, w tym aktualizacja i rozbudowa strony internetowej KBP PAN i udział nauk polarnych w wydarzeniach popularyzujących naukę.

I.3. Dane adresowe do korespondencji: adres pocztowy, adresy elektroniczne, telefon do kontaktów.

ul. Księcia Janusza 64,
01-452 Warszawa
tel.: 0-22 6915687
e-mail: kbp@igf.edu.pl

II. Zebrania Komitetu

II.1. Zebrania plenarne (data, najważniejsze omawiane problemy, w tym zebrania z referatami naukowymi).

II.1.1. Posiedzenia plenarne Komitetu

Posiedzenie Komitetu Badań Polarnych PAN, trzecie w nowej kadencji, w związku z sytuacją pandemiczną odbyło się online na platformie Zoom. Wzięło w nim udział 32 członków KBP PAN, a także przedstawiciele Ministerstw: pan Tomasz Jałukowicz (Ministerstwo Edukacji i Nauki), pani Agnieszka Sosnowska (Ministerstwo

Klimatu i Środowiska), pan Andrzej Misztal z (Ministerstwo Spraw Zagranicznych). W spotkaniu udział wzięli również dr Andrzej Piotrowski, inicjator powstania Muzeum Polarne, obecnie pełniący obowiązki dyrektora, oraz dr hab. Mariusz Grabiec, dziekan Międzynarodowej Środowiskowej Szkoły Doktorskiej przy Centrum Studiów Polarnych.

Przyjęto protokół z poprzedniego posiedzenia.

Dyrektor Agnieszka Kruszewska poinformowała, że na organizatora posiedzenia COMNAP w 2022 r. zgłosiła Polskę, konkurentem jest Australia. Dyrektor Agnieszka Kruszewska poprosiła o zebranych o poparcie tej inicjatywy oraz wsparcie organizacyjne. W tej sprawie:

- Pan Andrzej Misztal z ramienia Ministerstwa Spraw Zagranicznych poparł inicjatywę, traktując wydarzenie jako część działalności dyplomatycznej. Poprosił o odrębne spotkanie online w sprawie kampanii promocyjnej. MSZ wesprze kampanię również przy organizacji.
- Pan Tomasz Jałukowicz powiedział, że Ministerstwo Edukacji i Nauki wesprze inicjatywę na etapie organizacji wydarzenia.
- Pani Agnieszka Sosnowska powiedziała, że Ministerstwo Klimatu i Środowiska będzie rozważać możliwość wsparcia

Następnie omówiono aktywność zespołów problemowych i aktywność w ramach organizacji międzynarodowych - informacje na ten temat zawarto w odpowiednich punktach niniejszego dokumentu.

Następnie głos zabrali przedstawiciele ministerstw:

Pan Andrzej Misztal – 11 września Rada Ministrów przyjęła dokument strategiczny dotyczący Polskiej Polityki Polarnej, dokument został opublikowany na stronie ministerialnej, jest obecnie tłumaczony na język angielski. Pan Andrzej Misztal podziękował p. T. Jałukowiczowi za pomoc przy weryfikacji wersji anglojęzycznej. Dokument jest chwalony przez inne państwa, stworzyliśmy już markę – uwagę zwraca fakt, że wszystkie słowa tytułu zaczynają się od „POL”, co jest bardzo wymowne. Podziękował także środowisku naukowemu, bez którego nie powstałby ten dokument. Obecnie toczy się online posiedzenie plenarne najwyższych urzędników arktycznych pod przewodnictwem Islandii, w którym p. Andrzej Misztal bierze udział, przewodnictwo islandzkie ocenia bardzo dobrze. Dominujące tematy na SAO to ochrona środowiska i ludów autochtonicznych. Przy okazji dr hab. Robert Bialik wspominał o dr Annie Kidawie, która jest twórczynią co najmniej 30% tego dokumentu. Pan Andrzej Misztal podziękował dr Kidawie ze strony MSZ. Piotr Głowacki poinformował również, że dr Kidawa będzie zapraszana na spotkania Polish Polar Task Force. Prof. Jacek Jania wspominał o ambasadorze Jakubie Wolskim, który stworzył podwaliny tego dokumentu.

Pan Tomasz Jałukowicz – ministerstwo przez epidemię i zmiany organizacyjne nieco zwolniło, ministerstwo jest zaproszone na spotkanie Arctic Science Ministerial w maju 2021 r. w Tokio. Zachęcił do udziału w otwartych warsztatach na temat ludów autochtonicznych. Nowemu ministrowi jeszcze nie przedstawiono portfolio polarnego ale jest to planowane.

Pani Agnieszka Sosnowska musiała wcześniej opuścić posiedzenie i nie zabrała głosu.

W kolejnym punkcie obrad dr Andrzej Piotrowski, dyrektor Muzeum Badań Polarnych przypomniał, że starania o Muzeum rozpoczął 30 lat temu, placówka wreszcie normalnie funkcjonuje, więcej informacji na stronie Muzeum <http://www.muzeumbadanpolarnych.pl>

Następnie przeprowadzono tajne głosowanie nr 1 nad powołaniem prof. Tadeusza Pastusiaka jako przedstawiciela KBP PAN w IASC's ISIRA, 31 głosów opowiedziało się za tą kandydaturą, 1 głos był wstrzymujący.

Następnie dr hab. Wojciech Majewski, redaktor naczelny PPRes, omówił sprawy wydawnicze.

Dr hab. Monika Kędra przypomniała zebranych o głosowaniu tajnym, które odbyło się w trybie online, na Przewodniczącą Rady Redakcyjnej kwartalnika PPRes. Kandydatem był prof. Jan Marcin Węśławski. W głosowaniu wzięło udział 28 osób: 26 osób głosowało za proponowaną kandydaturą, 2 osoby głosowały przeciw.

Następnie przeprowadzono tajne głosowanie nr 2 nad powołaniem dr hab. Michała Łuszczuka na redaktora tematycznego PPRes, 27 głosy opowiedziały się za tą kandydaturą, 2 głosy były wstrzymujące.

Prof. Marek Lewandowski powiedział o Zielono-białej Księdze Polskich Badań Polarnych, niedawno ukazała się ona pod egidą Polskiego Konsorcjum Polarne. Publikacja wydana przez Instytut Geofizyki PAN ma na celu przedstawienie aktualnego stanu polskich badań przyrodniczych, prowadzonych w obszarach polarnych, a także zasugerowanie głównych kierunków rozwoju tych badań w Polsce z uwzględnieniem ich znaczenia edukacyjno-poznawczego oraz społecznej i ekonomicznej użyteczności. Adresatami Księgi są między innymi jednostki administracji państwowej oraz środowiska naukowe w Polsce.

O bieżących sprawach Międzynarodowej Środowiskowej Szkoły Doktorskiej przy Centrum Studiów Polarnych na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach opowiedział Dziekan MŚSD dr hab. prof. US Mariusz Grabiec. Informacje znajdują się na stronie www.mssd.us.edu.pl

W ramach aktualności przedstawiono najważniejsze informacje z realizacji programów badawczych w stacjach polarnych w kontekście ograniczeń spowodowanych epidemią COVID-19:

- Prof. Piotr Głowacki powiedział, że w Stacji w Hornsundzie mimo epidemii udało się przyjąć 7 grup, w sumie 22 osoby w tym 8 z zagranicy.
- Dr hab. Robert Bialik powiedział, że na Stacji Arctowskiego przyjęto grupy z kilku krajów, niestety jest mało projektów realizowanych z Polski, NCN finansuje mało projektów antarktycznych, koszty logistyki są coraz wyższe a obecnie dodatkowo utrudnione, co przyczynia się do okrojenia polskich grup naukowych, finansowane są raczej tańsze badania. W Punta Arenas niezbędna jest kosztowna kwarantanna, niejednokrotnie warta tyle, co koszt całego pobytu na Stacji.
- Stacja Polarna Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Kaffioyra, dr hab. Ireneusz Sobota powiedział, że odbyła się wyprawa, wykonano najważniejsze pomiary by utrzymać 45 letni cykl pomiarowy. Planowano wizyty z innych krajów, z powodów epidemii zostały one okrojone.
- Stacja Polarna im. Stanisława Baranowskiego Uniwersytetu Wrocławskiego, dr hab. Mateusz Strzelecki powiedział, że działały dwie grupy badawcze, na 2021 r. przypada 50-lecie uruchomienia stacji, w związku z czym przygotowywana jest sesja okolicznościowa, we wrześniu zostanie zorganizowana we Wrocławiu duża konferencja na temat zmian klimatu. Przy okazji dr hab. Mateusz Strzelecki poinformował, że uruchomiono Granty interwencyjne NAWA, umożliwią one naukowcom sfinansowanie całej logistyki towarzyszącej pracy naukowej i szybkie dotarcie na miejsce badań w razie nagłego wystąpienia zjawisk ekstremalnych. Więcej na stronie: <https://nawa.gov.pl/nawa/aktualnosci/polski-grant-dla-szybko-zmieniajacego-sie-swiata>
- Prof. Marcin Węslawski powiedział, że w związku z epidemią odbył się wyjątkowy rejs na Oceanii - po raz pierwszy od wielu lat odbył się jeden długi rejs bez lądowań, udało zrealizować znaczną część zaplanowanych badań mimo ograniczonej możliwości schodzenia na ląd.
- Stacja Polarna Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza (AMUPS), Petuniabukta, prof. Andrzej Kostrzewski powiedział, że stacja nie zrealizowała wszystkich planów, przyjazd gości z zagranicy oraz grupy młodych badaczy został przelożony na przyszły rok ze względu na epidemię. Natomiast ciągłość funkcjonowania stacji i pomiarów został zapewniony.
- Stacja Polarna Calypsobyen UMCS, dr hab. Piotr Zagórski powiedział, że nie doszła do realizacji wyprawa do stacji w związku z epidemią, od przyszłego roku będzie realizowany nowy projekt dotyczący badań wykorzystania czujników na bazie światłowodów do pomiarów gruntu.

W dalszej części obrad dr. hab. Ireneusz Sobota powiedział, że Sympozjum Polarne zostało przeniesione na maj przyszłego roku w związku z epidemią, publikacją pokonferencyjną będzie Polish Polar Research. Informacje o Sympozjum znajdują się na stronie <https://polarsymposium2020.umk.pl/?task=participant&action=register>

Dr hab. Monika Kędra podkreśliła, że NCN jest mało elastyczny w sprawie Covida, że warto wysłać pismo do NCN w sprawie wzięcia pod uwagę specyfiki badań polarnych. Oddawanie funduszy nie jest bowiem żadnym rozwiązaniem. Przewodniczący poparł ten głos i powiedział, że pismo powinno być podpisane przez szersze grono badaczy, dzięki czemu będzie miało większą siłę oddziaływania.

Dr hab. Robert Bialik powiedział, że problemem Grantów interwencyjnych jest to, że może w nich pojawić tylko jeden partner z Polski. W rejonie Polskiej Stacji Antarktycznej jest zagrożenie dużym trzęsieniem ziemi, więc grant składa IGF PAN, a IBB PAN który obsługuje stację nie może w nim wystąpić jako partner. Zachęcił aby kolejne Sympozjum Polarne zorganizować w Warszawie.

Po tej informacji Przewodniczący ze względu na późną porę zamknął obrady.

II.2. Posiedzenia prezydium Komitetu

Ze względów organizacyjnych oraz oszczędności środków na podróże służbowe, a także sytuacji związanej z pandemią COVID-19, nie organizowano posiedzeń Prezydium, które (podobnie jak w latach ubiegłych) swoje zadania efektywnie realizowało poprzez komunikację pocztą elektroniczną (e-poczta) i telefonicznie.

II.3. Posiedzenia komisji, sekcji, zespołów (liczba, w tym posiedzenia z referatami naukowymi).

Zespoły tematyczne powołane w ramach KBP PAN swą aktywność prowadziły głównie drogą elektroniczną, zaś spotkania ich członków odbywały się przy okazji innych wydarzeń. Opis działalności poszczególnych zespołów przedstawia się następująco:

Zespół klimatologii i kriologii polarnej oraz ds. współpracy z International Permafrost Association (IPA) –
Przewodniczący prof. dr hab. Rajmund Przybylak

Skład:

Andrzej ARAŻNY - Uniwersytet im. M. Kopernika, Toruń

Mariusz GRABIEC - Uniwersytet Śląski, Sosnowiec

Marek KEJNA - Uniwersytet M. Kopernika, Toruń
Andrzej KOSTRZEWSKI - Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Poznań
Ewa ŁUPIKASZA - Uniwersytet Śląski, Sosnowiec
Krzysztof MIGAŁA - Uniwersytet Wrocławski, Wrocław
Tadeusz NIEDŹWIEDŹ - Uniwersytet Śląski, Sosnowiec
Tadeusz PASTUSIAK - Uniwersytet Morski, Gdynia
Tomasz PETELSKI - Instytut Oceanologii PAN, Sopot
Grzegorz RACHLEWICZ - Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Poznań
Mateusz STRZELECKI - Uniwersytet Wrocławski, Wrocław
Ireneusz SOBOTA - Uniwersytet M. Kopernika, Toruń
Waldemar WALCZOWSKI - Instytut Oceanologii PAN, Sopot
Joanna WIBIG - Uniwersytet Łódzki, Łódź
Piotr ZAGÓRSKI - Uniwersytet M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Wiesław ZIAJA - Uniwersytet Jagielloński, Kraków
Zbigniew ZWOLIŃSKI - Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Poznań

W całym 2020 r. praca *Zespołu Klimatologii i Kriologii Polarnej oraz ds. współpracy z International Permafrost Association (IPA), KBP PAN* była zogniskowana głównie wokół: 1) organizacji *XXX Seminarium Meteorologii i Klimatologii Polarnej*, 2) prac organizacyjnych dotyczących planowanych dwóch polarnych konferencji w Toruniu w 2020 r.: *XXIX Sympozjum Polarne* (organizowanego wraz z Klubem Polarnym Polskiego Towarzystwa Geograficznego) i *3rd International Polar Climate and Environmental Change in the Last Millennium*. W związku z wybuchem pandemii Covid-19 w Polsce w marcu i jej trwaniem przez cały rok, niestety żadna z planowanych konferencji się nie odbyła. Wszystkie planowane w tym roku konferencje zostały przeniesione na rok 2021. *XXX Seminarium Meteorologii i Klimatologii Polarnej* odbędzie się w Poznaniu w dniach 7-8.05.2021 r., a *XXIX Sympozjum Polarne* w Toruniu w dniach 13-15.05.2021 r. Natomiast międzynarodowa konferencja *3rd International Polar Climate and Environmental Change in the Last Millennium* jest zaplanowana na dni 30.08-1.09. 2021 r. Organizatorzy wszystkich 3 konferencji, w przypadku utrzymywania się w dalszym stopniu zagrożenia związanego z pandemią, rozważą ich ewentualne zorganizowanie w sposób wirtualny lub hybrydowy.

Pandemia nie przeszkodziła natomiast aktywnej pracy wielu członków *Zespołu* w tworzeniu koncepcji i tekstów zaprezentowanych w publikacji pt. *Zielono-biała Księga Polskich Badań Polarnych* (Lewandowski *et al.* (red.) 2020).

Członkowie *Zespołu* wzięli udział w sposób wirtualny w Konferencji ASSW w Akureyri w 2020r., natomiast inna ważna konferencja, w której nasi członkowie aktywnie dotąd brali udział, czyli *Arcticle Circle Assembly* w Reykjavíku, nie odbyła się w tym roku.

Zespół ds. Współpracy ze SCAR – Przewodniczący dr hab. Robert Bialik

Przewodniczący Zespołu:

Robert BIALIK

Instytut Biochemii i Biofizyki PAN w Warszawie

Skład:

Katarzyna BŁACHOWIAK-SAMOŁYK - Instytut Oceanologii PAN

Katarzyna CHWEDORZEWSKA - Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego

Andrzej GAŹDZICKI - Instytut Paleobiologii PAN

Piotr JADWISZCZAK - Instytut Biologii Uniwersytetu w Białymstoku

Anna JAŹDŹEWSKA - Uniwersytet Łódzki

Krzysztof JAŹDŹEWSKI - Uniwersytet Łódzki

Małgorzata KORCZAK-ABSHIRE - Instytut Biochemii i Biofizyki PAN

Piotr KUKLIŃSKI - Instytut Oceanologii PAN

Monika KUSIAK - Instytut Geofizyki PAN

Marek LEWANDOWSKI - Instytut Geofizyki PAN

Wojciech MAJEWSKI - Instytut Paleobiologii PAN

Jerzy NAWROCKI - Uniwersytet M. Curie-Skłodowskie w Lublinie

Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy
Maria OLECH - Uniwersytet Jagielloński, Kraków,
Michał PĘTLICKI - Centro de Estudios Científicos, Valdivia
Ireneusz SOBOTA - Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Zbigniew ZWOLIŃSKI - Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Zespół nie odbył w mijającym roku żadnego posiedzenia. Przygotowano jedynie roczny raport do SCAR, który został znacząco zaktualizowany w porównaniu do lat ubiegłych. Ze względu na pandemię COVID-19 w roku 2020 nie zorganizowano głównego posiedzenia SCAR, które miało się odbyć na przełomie lipca i sierpnia w Hobart, w Australii. Członkowie zespołu opracowywali publikacje naukowe.

Zespół ds. współpracy z International Arctic Science Committee (IASC) - przewodniczący dr hab. Michał Łuszczuk

W roku 2020 w skład zespołu wchodził aktualni oraz dotychczasowi delegaci do grup roboczych IASC:
Andrzej ARAŻNY, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Atmosphere Working Group
Barbara BARZYCKA, Uniwersytet Śląski, Cryosphere Working Group
Piotr GŁOWACKI, Instytut Geofizyki PAN
Mariusz GRABIEC, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Cryosphere Working Group
Jacek JANIA, Uniwersytet Śląski w Katowicach,
Monika KĘDRA, Instytut Oceanologii PAN, Sopot, Marine Working Group
Ewa ŁUPIKASZA, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Atmosphere Working Group
Krzysztof MIGAŁA, Uniwersytet Wrocławski,
Piotr OWCZAREK, Uniwersytet Wrocławski, Terrestrial Working Group
Tadeusz PASTUSIAK, Uniwersytet Morski w Gdyni, International Science Initiative in the Russian Arctic (ISIRA)
Rajmund PRZYBYŁAK, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Agnieszka SKORUPA, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Social & Human Working Group
Ireneusz SOBOTA, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Cryosphere Working Group
Waldemar WALCZOWSKI, Instytut Oceanologii PAN, Sopot, Marine Working Group
Piotr ZAGÓRSKI, Uniwersytet M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie,
Zbigniew ZWOLIŃSKI, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Terrestrial Working Group
Wiesław ZIAJA, Uniwersytet Jagielloński, Kraków

Z uwagi na sytuację pandemiczną członkowie Zespołu współpracowali w 2020 roku wyłącznie drogą mailową (m.in. koordynowano wybór propozycji projektów zgłoszonych do finansowania przez IASC w bieżącym roku, które były ważne z punktu widzenia dla polskich badań w Arktyce). Zespół głównie popularyzował w środowisku naukowym wiedzę nt. IASC, w tym na bieżąco przedstawiał ofertę IASC na stronie KBP PAN).

Zespół ds. współpracy z Council of Managers of National Antarctic Programs (COMNAP) – Przewodnicząca Agnieszka Kruszewska

Skład:

Robert BIALIK - Instytut Biochemii i Biofizyki PAN
Marek LEWANDOWSKI - Instytut Geofizyki PAN
Dariusz PUCZKO - Instytut Biochemii i Biofizyki PAN
Włodzimierz SIELSKI - Instytut Geofizyki PAN
Agnieszka SKORUPA - Uniwersytet Śląski

W 2020 roku ze względu na sytuację pandemiczną nie odbyło się spotkanie zespołu problemowego COMNAP. Członkowie Rady spotkali się na kilku sesjach on-line, o roboczym charakterze.

Zespół ds. współpracy z Zespołem ds. współpracy z Forum of Arctic Research Operators (FARO) oraz Svalbard Science Forum – Przewodniczący prof. Piotr Głowacki

Skład:

Monika KĘDRA - Instytut Oceanologii PAN, Sopot
 Krzysztof KUBIAK - Uniwersytet Jana Kazimierza w Kielcach
 Mateusz STRZELECKI - Uniwersytet Wrocławski
 Tadeusz PASTUSIAK - Uniwersytet Morski w Gdyni
 Krzysztof RYMER - Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu
 Włodzimierz SIELSKI - Instytut Geofizyki PAN, Warszawa
 Ireneusz SOBOTA - Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
 Waldemar WALCZOWSKI - Instytut Oceanologii PAN, Sopot
 Marcin WICHOROWSKI - Instytut Oceanologii PAN, Sopot
 Zbigniew ZWOLIŃSKI - Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu

Prace zespołu skupiały się na zebraniu informacji o planowanych ekspedycjach do Arktyki a głównie Svalbardu oraz przygotowaniu naszych raportów dla tych organizacji oraz ich prezentacji w czasie dorocznych spotkań. W roku 2020 zespół odbył w dniu 27 maja posiedzenie on-line z wykorzystaniem platformy ZOOM, na którym została złożona przez przewodniczącego relacja i wnioski po posiedzeniach FARO i Svalbard Science Forum które odbyły się w końcu marca i kwietnia.

Zespół ds. wydawnictw i dokumentacji historycznej – Przewodnicząca prof. Agata Olech

Skład:

Piotr GŁOWACKI – Instytut Geofizyki PAN
 Jacek JANIA – Uniwersytet Śląski
 Marek LEWANDOWSKI – Instytut Geofizyki PAN
 Michał ŁUSZCZUK – Uniwersytet M. Curie Skłodowskiej
 Wojciech MAJEWSKI – Instytut Paleobiologii PAN
 Maciej MANECKI – Akademia Górniczo-Hutnicza
 Krzysztof MIGAŁA – Uniwersytet Wrocławski
 Maria OLECH – Uniwersytet Jagielloński
 Andrzej PIOTROWSKI - Prowadzący Projekt Organizacji Muzeum Badań Polarnych z Puławach z ramienia Fundacji „Zupełnie Inny Świat”
 Rajmund PRZYBYŁAK – Uniwersytet Mikołaja Kopernika
 Jan Marcin WĘSŁAWSKI – Instytut Oceanologii PAN

Aktywność:

- Powstanie Muzeum Badań Polarnych w Puławach (dyrektor Andrzej Piotrowski).
- Zebranie i opracowanie materiałów do kolejnego zeszytu Biuletynu Polarnego.

III. Konferencje (debaty, dyskusje, inne formy spotkań naukowych)

III.1 Konferencje naukowe zorganizowane/ współorganizowane przez Komitet lub organizowane pod patronatem Komitetu:

Liczba ogółem w tym: Konferencje w związku z epidemią zostały przełożone na 2021 r.

Nazwa konferencji data, miejsce	Organizator, współorganizatorzy, patronat	Rodzaj konferencji		Liczba uczestników		Liczba Wystąpie ń	Dofinans. DUN (w zł)
		krajow a	mn.	ogółem	z zagranicy		

W tabeli: liczba wystąpień – łączna liczba wszystkich rodzajów wystąpień konferencyjnych

III.2 Omówienie wyników konferencji z punktu widzenia jej znaczenia dla reprezentowanej przez Komitet dyscypliny naukowej.

-

IV. Inne formy działalności upowszechniającej i promującej naukę (opis)

(audycje i programy w radiu i telewizji, udział w festiwalach nauki, piknikach naukowych, wystąpienia w mediach

elektronicznych, artykuły w prasie popularyzujące naukę itp. – dotyczy działań, w których bezpośrednio zaangażowany był Komitet lub jego struktury wewnętrzne).

- 1) Jedną z form systematycznej działalności upowszechniającej i promującej naukę było prowadzenie strony internetowej KBP PAN (<http://www.kbp.pan.pl/>). Strona jest uzupełniana bieżącymi informacjami dotyczącymi polskich badań polarnych.
- 2) Dr hab. Mateusz Strzelecki: wystąpienia w ogólnopolskich audycjach radiowych (2)
- 3) Artykuł pt. Izolacja i stres w Antarktyce NAUKA PAN nr.4, 2020, S.Rakusa-Suszczewski
- 4) Artykuł. Pt.Konwencja o Zachowaniu żywych Zasobów Antarktyki (CCALMR) KOSMOS nr. 69, 2020, S.Rakusa-Suszczewski
- 5) 11 artykułów Polska na biegunach w wydaniu specjalnym ACADEMIA nr 1/7/2020

V. Działania Komitetu na rzecz reprezentowanych dyscyplin naukowych/ problemu (opis)

V.1. Ocena stanu i potrzeb tych dyscyplin/problemów oraz instytucji naukowych; formułowanie zadań ważnych dla rozwoju nauki i gospodarki narodowej lub regionu; inspirowanie innych działań naukowych o charakterze interdyscyplinarnym, współpraca z organami i instytucjami naukowymi Akademii na rzecz wspierania rozwoju osób rozpoczynających karierę naukową; m.in. formułowanie priorytetów badawczych, ocena wydawnictw naukowych, opracowywanie i przedstawianie programów badawczych oraz standardów i kierunków kształcenia w zakresie reprezentowanych dyscyplin/ problemu objętych zakresem działania Komitetu, inne wynikające ze specyfiki działania Komitetu (dotyczy działań, w których podmiotem był Komitet lub jego struktury wewnętrzne, a nie poszczególne osoby).

V.2 Działalność ekspercka, opinie, oceny i konsultacje w roku sprawozdawczym.

V.2.1. Ekspertyzy²: zagadnienie/temat, wykonawca/współwykonawca, zleceniodawca lub jednostka wnioskująca, termin wykonania (rok rozpoczęcia i rok zakończenia) odbiorca, sposób wykorzystania, sposób upowszechniania, inne instytucje lub osoby, którym ekspertyza była przedstawiana (wykaz, opis).

Pastusiak Tadeusz, 2020, Analiza możliwości żeglugi statkiem nieposiadającym wzmocnień lodowych w rejonach występowania lodu. Ekspertyza wykonana na zlecenie Instytutu Oceanologii Polskiej Akademii Nauk w Sopocie, Kopalino, 20.10.2020, s.10.

V.2.2. Opinie, oceny i konsultacje (wykaz).

Dr hab. Mateusz Strzelecki:

- Panel Ekspertów Programu Granty Interwencyjne NAWA
- Zespół doradczy ds. kryzysu klimatycznego PAN

V. 3. Inne działania wynikające ze specyfiki działania Komitetu (opis).

VI. Działalność wydawnicza

VI.1

Wyszczególnienie	Tytuł publikacji Wydawca/współwydawca	Wydawnictwa w wersji: - drukowanej	Nakład (w egz.)	Dofinans. ze środków DUN (w zł)
------------------	--	--	--------------------	---------------------------------------

² Jako ekspertyzy należy traktować wyłącznie opracowania analityczne przedstawiające stan problematyki stanowiącej przedmiot ekspertyzy, proponowane kierunki działań dla rozwiązania problemu, wraz z propozycjami zastosowań oraz wskazaniem adresatów i odbiorców, którzy te wnioski mogą wprowadzić i określeniem konkretnych efektów, jakie te rozwiązania mogą przynieść.

Wydawnictwa ciągłe (w tym czasopisma, np. miesięczniki, kwartalniki; inne periodyki)	Polish Polar Research (kwartalnik)/ Wydawca Komitet Badań Polarnych PAN	- elektronicznej W wersji: drukowanej – tak elektronicznej - tak	80	27 04,00 zł
Wydawnictwa zwarte (np. monografie, materiały pokonferencyjne, inne)				
Pozostałe publikacje		W wersji: drukowanej – elektronicznej -		-

VI.2. Omówienie działalności wydawniczej Komitetu w roku sprawozdawczym.

Polish Polar Research (PPRes) - *Polish Polar Research (PPRes)* - kwartalnik Komitetu Badań Polarnych przy Prezydium PAN publikuje od 1980 r. oryginalne artykuły naukowe prezentujące rezultaty badań prowadzonych w obszarach polarnych. Wszystkie artykuły są recenzowane i publikowane w języku angielskim. *PPRes* to czasopismo międzynarodowe, którego zakres tematyczny obejmuje nauki o Ziemi i nauki biologiczne. Komitet Redakcyjny kwartalnika stanowi znaczące grono uczonych z polskich i zagranicznych ośrodków naukowych. Decyzją KBP w miejsce dotychczasowej przewodniczącej Komitetu Redakcyjnego prof. Marii Olech został powołany prof. Marcin Węśławski z IO PAN w Sopocie. Zespół redakcyjny prowadził przygotowania do wdrożenia z końcem 2020 r. Panelu Redakcyjnego dystrybuowanego przez firmę Bentus <https://www.editorialsystem.com>.

W roku 2020 w ramach 41 tomu kwartalnika *PPRes* ukazało się 13 artykułów naukowych przygotowanych przez 48 autorów, w tym 27 z zagranicy. Tematyka sześciu prac dotyczyła nauk o Ziemi, a 7 prac – nauk biologicznych, ponadto jeden tekst *In memoriam* poświęcony był pamięci prof. Marka Grada (1951-2020). W sumie opublikowano 316 strony tekstu, czyli 23,3 arkuszy wydawniczych. Skorzystano z usług 42 recenzentów, w tym 21 recenzentów z zagranicy.

Wszystkie roczniki *PPRes* począwszy od nr. 1/1980 są dostępne w on-line na platformie Czasopisma PAN, strona <http://journals.pan.pl/ppr/>. Kwartalnik jest rejestrowany w międzynarodowych bazach: Science Citation Index Expanded, Journal Citation Reports/Science Edition, AGRICOLA, Biological Abstract, BIOSIS Previews, Cold Regions Bibliography, Current Antarctic Literature, EBSCO, Geological Abstracts, Polish Scientific Journals Contents-Agricultural and Biological, Sciences, Quarterly Review i Zoological Record.

Według Journal Citation Reports/Science, Impact Factor *PPRes* za 2019 r. wyniósł 1,065, a 5-Year Impact Factor 1,367.

Punktacja MNiSzW – 40 pkt

VII. Aktywność międzynarodowa Komitetu (opis)

Współpraca Komitetu z organizacjami międzynarodowymi w zakresie reprezentowanej dyscypliny/ problemu naukowego (m.in. pełnienie przez Komitet funkcji komitetu narodowego ds. współpracy z organizacjami naukowymi, współpraca z innymi międzynarodowymi organizacjami naukowymi, udział członków Komitetu we władzach, pracach komisji, komitetów itp. międzynarodowych organizacji naukowych.

1) International Arctic Science Committee (IASC) - przedstawiciele Polski - dr hab. Michał Łuszczuk (UMCS Lublin)

W sytuacji stale wysokiego, globalnego w swej skali oraz wielowymiarowego zainteresowania regionem Arktyki rola IASC, jako międzynarodowej organizacji naukowej zrzeszającej państwa arktyczne i niearktyczne oraz inicjującej i wspierającej naukowe poznanie obszarów arktycznych i subarktycznych, nadal pozostaje pierwszoplanowa. Specyficznym potwierdzeniem jego znaczącej roli było nie tylko pomyślne zorganizowanie konferencji Arctic Science Summit Week (ASSW) 2020

w trybie zdalnej konferencji, lecz przede wszystkim wysoka aktywność organizacji przez cały rok w wysoce niesprzyjających warunkach.

Mając na uwadze pozycję oraz funkcje pełnione przez IASC, jak również pamiętając o istotnej dla Polski roli obserwatora w Radzie Arktycznej, która w świetle [polskiej polityki polarnej \(przyjętej przez rząd 11.09.2021\)](#) jest główną osią polskich działań w regionie, zdecydowanie należy dokładać starań, aby polscy badacze nie tylko mogli kontynuować swoje zaangażowanie w międzynarodowych projektach badawczych, lecz również brali aktywny udział w decyzjach dotyczących kierunków ich rozwoju. Zadanie to jest priorytetem dla aktywności Komitetu Badań Polarnych PAN i jako takie było nadal rozwijane na forum IASC w minionym roku.

Główną okazją ku temu było posiedzenia Rady IASC (IASC Council) oraz spotkania grup roboczych IASC (IASC Working Groups), które miały odbyć się w marcu w Akureyri, Islandia, jednak niemal w ostatniej chwili [z uwagi na stan pandemii zostały odwołane i zorganizowane w trybie zdalnym](#).

Na posiedzeniu: (1) przedstawiono oparty na krajowych ankietach raport nt. zasad funkcjonowania oraz specyfiki organizacyjnej poszczególnych państw członkowskich w zakresie ich zaangażowania w IASC; jest to przegląd tzw. dobrych praktyk, który ma stymulować organizacje członkowskie do doskonalenia ich zaangażowania w IASC; (2) przedstawiono raport z wdrażania Strategii IASC 2018-2023; (3) wybrano nowego wiceprezydenta IASC, którym został Prof. Hiroyuki Enomoto z Japonii oraz poinformowano o wyborze dr Gerlis Fugmann na stanowisko Sekretarza Wykonawczego IASC; (4) podjęto dyskusję nt. podwyższenia w najbliższej przyszłości skład członkowskich (w przypadku Polski oznacza to zmianę z 13 tys. na 16 tys. euro); (5) przyjęto zaktualizowaną wersję IASC Handbook – zbioru regulacji dotyczących funkcjonowania organizacji. Podsumowując, w działalności IASC nie dokonały się w minionym okresie istotne zmiany w zakresie kierunków jej działań czy też uwarunkowań zewnętrznych; jest to korzystane dla Polski z uwagi na fakt, iż nasza dotychczasowa pozycja w organizacji jest stosunkowo mocna, zaś polscy delegacjami są aktywni w ramach organów IASC. Co więcej, od 2020 Polska jest włączona także w prace ISIRA (struktury odpowiedzialnej w ramach IASC za współpracę z Rosją); Prof. T. Pastusiaka, który został wybrany przez KBP PAN na przedstawiciela Komitetu w tej grupie.

Dodatkowo warto podkreślić, iż zdecydowana większość polskich przedstawicieli do grup roboczych wzięła udział w spotkaniach tychże grup, zaś ich sprawozdania są dostępne na stronie internetowej Komitetu. Poza udziałem w spotkaniach roboczych podczas ASSW 2020 delegacji Polski w grupach roboczych IASC realizowali swoje zadania w zakresie popularyzowania IASC w krajowym środowisku badaczy, jak też wspierali rozwój współpracy międzynarodowej poprzez swoje zaangażowanie w projekty realizowane przez grupy.

Podsumowując należy zauważyć, iż udział przedstawicieli KBP PAN w następnych działaniach i posiedzeniach IASC (organizowanych w ramach ASSW) będzie wciąż istotny dla zabezpieczenia i rozwoju wysokiej pozycji Polski w organizacji i rozwoju nauk arktycznych ze znaczącym udziałem zespołów naukowych z naszego kraju.

2) Forum of Arctic Research Operators (FARO) - przedstawiciel Polski - prof. Piotr Głowacki (IGF PAN)

Współpraca z tą organizacją skupia się na koordynacji i współdziałaniu polskiego środowiska naukowego posiadającego infrastrukturę w Arktyce (stacje polarne, statki badawcze i samoloty). Polski potencjał badawczy w tym zakresie stanowią: wykorzystywana całorocznie Polska Stacja Polarna im. Stanisława Siedleckiego Hornsund oraz wykorzystywane w sezonie wiosennym i letnim stacje polskich uniwersytetów tj. Stacja im. Stanisława Baranowskiego Uniwersytetu Wrocławskiego przy Lodowcu Werenskiolda, Stacja Uniwersytetu Mikołaja Kopernika na Koffioyra oraz Stacja Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Petuniabukta na Spitsbergenie. Ponadto w okresie lata Arktycznego na Morzu Grenlandzkim i Morzu Barentsa operują dwa statki: badawczy *OCEANIA* z Instytutu Oceanologii PAN w Sopocie oraz szkolno-badawczy *HORYZONT II* Akademii Morskiej w Gdyni.

Przynależność Polski do FARO może być wykorzystywana przez wszystkie jednostki naukowe w Polsce prowadzące badania w Arktyce w następującym zakresie:

- Pomoc w uzyskaniu szczegółowych informacji dotyczących uregulowań legislacyjnych obowiązujących w poszczególnych sektorach Arktyki będącymi pod jurysdykcją Arctic Council.
- Pomoc w planowaniu i kontaktach z operatorami arktycznymi w poszczególnych państwach.
- Inicjowanie planów dużych aktualnych i przyszłych projektów międzynarodowych.

- Rozpoznania potencjału osobowego i koordynacji działań w zakresie nowych inicjatyw np. obszarów gdzie występuje wieloletnia zmarzlina.
- Informowania o dublujących się zamierzeniach i projektach w Arktyce.
- Promocji tzw. „Dobrych Praktyk” w stacjach arktycznych oraz współorganizacji specjalistycznych workshopów.
- Pomoc w negocjacji pomiędzy operatorami a grupami naukowymi w zakresie planowania finansowego zadań i projektów.
- Dostęp do biuletynu informacyjnego o ważnych inicjatywach, konferencjach i spotkaniach grup roboczych pracujących w Arktyce.
- Prezentowania polskich osiągnięć naukowo-organizacyjnych w Arktyce w przygotowywanych i wydawanych broszurach FARO.

Aktualnie FARO skupia 21 państw (Austria, Chiny, Czechy, Dania, Finlandia, Francja, Holandia, Islandia, Japonia, Kanada, Korea Południowa, Niemcy, Norwegia, Polska, Portugalia, Rosja, Szwajcaria, Szwecja, Wielka Brytania, Włochy, USA).

Składka członkowska, ze względu na lokalizację sekretariatu w Aarhus University w Danii, od 2021 roku będzie płacona już w euro ale w tej samej wysokości czyli 1500 EUR.

Polska Akademia Nauk uregulowała swoją składkę za rok 2020 z małą zwłoką ze względu na duże wahania kursu walut.

Ze względu na rotację i upływającą kadencję we władzach FARO, delegat Polski zakończył swoją misję w Zarządzie FARO, w to miejsce wybrano Jérôme Chappellaz (Dyrektora Francuskiego Instytutu Polarnego).

Chociaż FARO nie jest siecią naukową, członkostwo w tej organizacji przynosi również korzyści społeczności naukowej dla krajów członkowskich. Strona internetowa FARO informuje o istniejących i planowanych infrastrukturach i ich operatorach w Arktyce, ułatwiając tym samym dostęp do niej. Szczególnie znaczenie ma to w okresie ograniczeń ze względu na pandemię COVID-19. Faro na bieżąco informuje o sytuacji i przepisach dotyczących dostępu do stacji arktycznych i statków jakie wprowadzają poszczególne

Jest to też okazja do promocji krajowych, regionalnych i międzynarodowych programów i projektów badawczych. FARO jest również szansą dla krajowych naukowców do inicjowania nowych projektów badawczych z możliwością wykorzystania i dostępu do infrastruktury będącej w dyspozycji poszczególnych krajów partnerskich.

3) International Permafrost Association (IPA) - przedstawiciel Polski - prof. Rajmund Przybylak (UMK Toruń).

Stałe i aktywne uczestniczenie w pracach IPA i udział w towarzyszącym im konferencjach pozwala na zapoznanie się z aktualnym stanem badań dotyczących permafrostu na świecie. Uczestnicząc w obradach i biorąc udział w głosowaniach jest możliwość wpływania na priorytetowe przyszłe kierunki badań, czy wybór liderów zespołów badawczych oraz władz stowarzyszenia. Jak już wielokrotnie pisałem ranga badań permafrostu rośnie z roku na rok i tak będzie póki globalne ocieplenie będzie trwało. Spowodowane jest to faktem, iż permafrost skrywa w sobie znaczne zasoby metanu w postaci zamrożonej, który jest ważnym gazem cieplarnianym.

W 2020 r. odbyło się w sposób zdalny 29 spotkanie Rady IPA w dniach 22 i 23 czerwca 2020 r. Na spotkaniu przedstawiono strategię rozwoju IPA na lata 2020-2028. Dużo czasu poświęcono omówieniu aktualnej sytuacji finansowej Stowarzyszenia, która nie jest najlepsza. Dlatego Komitet Wykonawczy IPA zaproponował Radzie podjęcie decyzji o podniesieniu składek członkowskich, które nie były zmieniane od wielu lat. Rada oceniła zasadność przedstawionej argumentacji i przychyliła się do tej decyzji, poprzez pozytywne głosowanie. W przypadku Polski składka ulegnie wzrostowi o 100 Euro i począwszy od 2021 r. będzie wynosić 350 Euro. W kolejnych punktach omówiono sprawy organizacji konferencji z zakresu badań permafrostu na najbliższe 4 lata. Na początku organizatorzy 12 Światowej Konferencji Permafrostu w Chinach przedstawili uaktualniony stan przygotowań organizacji tejże konferencji, która w związku z pandemią COVID-19 została przeniesiona z 2020 r. na 2022 r. Następnie zostały omówione stany zaawansowania organizacji regionalnych konferencji permafrostu, które się mają odbyć w USA (11-16.07. 2021 r.) i w Hiszpanii w 2023 r. W drugim dniu obrad pozytywnie zaopiniowano propozycję organizacji 13 Światowej Konferencji Permafrostu w Whitehorse w Kanadzie w 2024 r. Następnym niezwykle ważnym punktem był wybór trzech nowych członków Komitetu Wykonawczego IPA, spośród pięciu zgłoszonych kandydatur. W wyniku głosowania Rada wybrała następujące osoby: Dr. Isabelle

Gärtner-Roer (Szwajcaria), Dr. Kjersti Gislås (Norwegia) i Assoc. Prof. Dr. Gonçalo Vieira (Portugalia). Ponieważ minęła druga kadencja dotychczasowej prezydent IPA (Prof. Hanne H. Christiansen) nowym prezydentem na kadencję 2020-2024 został prof. Christopher Burn z Kanady, dotychczasowy pierwszy jej zastępca.

4) Scientific Committee on Antarctic Research (SCAR) – przedstawiciel Polski prof. Wojciech Majewski (IP PAN)

SCAR stanowi organizację pozarządową należącą do ICSU (International Council of Science), z siedzibą w Cambridge (Wielka Brytania). Polska została przyjęta do SCAR jako 13 państwo w 1978 r. w oparciu o prowadzone badania naukowe w Antarktyce i założenie stałej Polskiej Stacji Antarktycznej im. H. Arctowskiego na Wyspie Króla Jerzego w Antarktyce Zachodniej w 1977 r. Obecnie rodzina SCAR obejmuje już 43 kraje. Członkostwo w SCAR stwarza możliwości polskim naukowcom wpływania na światową politykę naukową w badaniach Antarktyki. Narodowymi delegatami do SCAR są dr hab. Wojciech Majewski, prof. IPAN oraz dr hab. Robert Bialik, prof. IBB PAN.

W roku 2020 nie zorganizowano głównego posiedzenia SCAR, które miało się odbyć na przełomie lipca i sierpnia w Hobart, w Australii. Odwołanie spotkania spowodowane było trwającą pandemią koronawirusa. Organizatorzy konferencji, stworzyli możliwość prezentacji wyników prowadzonych w Antarktyce badań w trybie on-line. Spotkanie delegatów odbędzie się w trybie on-line w dniach 16-25.03 2021 r.

Należy podkreślić, że w raportowanym roku zwiększona została aktywność w ramach inicjatyw oraz grup roboczych SCAR. Podjęto działania, aby Polska miała przedstawiciela w grupach roboczych: Remote Sensing of Birds and Animals - Remote Sensing oraz Expert Group on Birds and Marine Mammals – EGBAMM. W pierwszym przypadku przedstawicielem w grupie roboczej została dr Małgorzata Korczak-Abshire, natomiast dr hab. Robert Bialik został włączony w prace grupy EGBAMM, której jednym z celów będzie kompletna ocena stanu populacji fok żerujących w Antarktyce. Ponadto, w roku 2020 zaktualizowana została lista mailingowa oraz przedstawicielstwo w pozostałych jednostkach organizacyjnych SCAR.

Komitet Badań Polarnych PAN przygotowuje raporty dla SCAR zawierające spis polskich przedstawicieli współpracujących z tą organizacją a także rezultaty polskich badań naukowych w Antarktyce. Są one dostępne na stronie internetowej SCAR <http://www.scar.org> oraz stronie Komitetu Badań Polarnych PAN www.kbp.pan.pl/raporty.

5) Council of Managers of National Antarctic Programs (COMNAP) – przedstawiciel Polski - mgr Agnieszka Kruszevska IBB PAN

COMNAP jest drugą po ATCM (Układzie Antarktycznym) najważniejszą organizacją skupiającą 30 państw zaangażowanych w badania antarktyczne, posiadających stałe stacje badawcze i/lub narodowe programy badań antarktycznych. Polska jako posiadacz i operator całorocznej stacji naukowej oraz organizator corocznych wypraw naukowych, jest zobowiązana do aktywnego uczestnictwa w pracach oraz spotkaniach konsultacyjnych tej organizacji, na których ustala się m.in. międzynarodowe zasady zarządzania terenami o szczególnych wartościach przyrodniczych: ASMA (Antarctic Specially Managed Area), ASPA (Antarctic Specially Protected Area) oraz zasady wymiany informacji pomiędzy stacjami i państwami. COMNAP skupia przedstawicieli poszczególnych państw w wielu grupach roboczych zajmujących się m.in. sprawami zaopatrzenia stacji, transportu członków wypraw oraz sprzętu drogą lotniczą i morską, minimalizacji ingerencji działalności ludzkiej na środowisko naturalne, ochrony zasobów żywych i środowiska, zabezpieczenia medycznego, koordynacji akcji ratunkowych i wzajemnej pomocy pomiędzy stacjami, a także rekrutacją członków wypraw, wymianą informacji poprzez sieć, tworzeniem antarktycznych baz danych, regulacją ruchu turystycznego. Państwa zaangażowane w działalność COMNAP mają za zadanie współpracować w zakresie wsparcia i rozwiązań logistyczno-operacyjnych w rejonie antarktycznym.

Rada Menedżerów Krajowych Programów Antarktycznych (COMNAP) zorganizowała swoje coroczne Walne Zgromadzenie (AGM) w 2020 r. Odbyło się ono w trybie online z powodu pandemii COVID-19, która doprowadziła do odwołania wszystkich spotkań zaplanowanych w Hobart w Australii. Był to pierwszy raz w 32-letniej historii COMNAP, kiedy coroczne spotkanie członków odbyło się zdalnie. W różnych sesjach Walnego Zgromadzenia w formie zdalnej uczestniczyli przedstawiciele wszystkich trzydziestu organizacji

członkowskich COMNAP. W spotkaniu wzięli udział także obserwatorzy z krajowych programów antarktycznych Malezji, Portugalii, Szwajcarii i Turcji. Inni zaproszeni eksperci uczestniczyli w internetowych sesjach Regionalnej Grupy Dyskusyjnej (Regional Breakout Group), wśród nich byli obecni przedstawiciele Sekretariatu Traktatu Antarktycznego, Komitetu Ochrony Środowiska (CEP) oraz Międzynarodowego Stowarzyszenia Operatorów Turystycznych na Antarktydzie (IAATO).

Podczas sesji regionalnych członkowie i inni operatorzy wymieniali się informacjami dotyczącymi sezonu badawczego w Antarktyce 2020-2021 i dyskutowali o zarządzaniu ryzykiem, szczególnie w kontekście działań przeciwko pandemii COVID-19. Celem wspieranym przez społeczność pozostaje utrzymanie Antarktydy w stanie wolnym od wirusa SARS-CoV-2. Wszystkie krajowe programy antarktyczne wskazywały, że planują operacje o ograniczonym charakterze i przygotowały protokoły, wspierające ich działalność w Antarktyce, jednocześnie zapewniając bezpieczeństwo i dobre samopoczucie uczestników wypraw. Inne odbywające się w tym czasie sesje dotyczyły kwestii medycznych Wspólnej Grupy Ekspertów ds. Biologii Człowieka i Medycyny. Projekt COMNAP pt.: „Wytyczne dotyczące zapobiegania epidemiom i zarządzania COVID-19” został przedstawiony w celu wsparcia krajowych programów antarktycznych w przygotowaniu ich własnych wytycznych i polityk oraz dialogu między tradycyjnymi międzykontynentalnymi punktami logistycznymi a programami, które wykorzystują te punkty w nadchodzącym letnim sezonie antarktycznym.

W sprawozdaniu finansowym za lata 2019-2020 przedstawiono bilans COMNAP na dzień 30 czerwca 2020 r. Projekt budżetu na lata 2020-2021 przewiduje przychody ze składek członkowskich COMNAP i nie przewiduje podwyższenia składki na rok 2021.

Dr Kelly K. Falkner, dyrektor Biura Programów Polarnych amerykańskiej National Science Foundation, została ponownie wybrana na roczną kadencję na stanowisko przewodniczącego COMNAP (do końca AGM 2021). John Guldahl (Norweski Instytut Polarny (NPI), Norwegia), Agnieszka Kruszewska (Instytut Biochemii i Biofizyki Polskiej Akademii Nauk (IBB PAN), Polska) i Uwe Nixdorf (Instytut Alfreda Wegenera, Centrum Badań Polarnych i Morskich im. Helmholtza (AWI), Niemcy) zostali wybrani ponownie na roczne kadencje wiceprzewodniczących (do końca WZA 2021 r.). Manuel Burgos (Urugwajski Instytut Antarktyczny (IAU), Urugwaj) i Gen Hashida (Narodowy Instytut Badań Polarnych (NIPR), Japonia) zostali wybrani na trzyletnie kadencje na stanowiska wiceprzewodniczących (do końca WZA 2023 r.). Michelle Rogan - Finnemore (Sekretarz Wykonawczy) nadal pełni wyznaczoną funkcję i zamyka skład siedmiu członków Komitetu Wykonawczego COMNAP. COMNAP AGM XXXIII odbędzie się w Toyama w Japonii w dniach 11–14 lipca 2021 r.

6) European Polar Board /European Science Foundation (EPB) – przedstawiciel Polski – prof. Jacek Jania (UŚ)

Polskim Reprezentantem w EPB jest od 2017 roku Prof. Jacek Jania, który zastąpił Prof. Aleksandra Gutercha. Aktualnie, członkami są przedstawiciele 17 państw europejskich: Austria, Belgia, Bułgaria, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Niemcy, Włochy, Holandia, Norwegia, Polska, Portugalia, Hiszpania, Szwecja, Szwajcaria, Wielka Brytania. W 2017 roku EPB uzgodniła ostatecznie i opublikowała "The EPB Strategy 2017-2022" - dokument definiujący wizję, misję i cele działań. Z pewnością przysłuży się to konsolidacji i wzmocnieniu Rady jako lidera w europejskiej i międzynarodowej społeczności polarnej.

VIII. Współpraca Komitetu z organami rządowymi, samorządowymi, innymi w zakresie reprezentowanej dyscypliny/ problemu naukowego (opis)

(np. współpraca z Sejmem, Senatem, jednostkami administracji rządowej, samorządu terytorialnego, współpraca z towarzystwami naukowymi, z innymi organizacjami).

- 1) Stała współpraca z Ministerstwem Spraw Zagranicznych w zakresie grupy roboczej *Polar Task Force* oraz udziału Polski w pracach Rady Arktyki i działań jako Państwa Konsultatywnego Traktatu Antarktycznego.
- 2) Współpraca z Ministerstwem Edukacji i Nauki – m.in. w zakresie przygotowań do Arctic Science Ministerial III

- 3) Współpraca z Ministerstwem Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, w ramach świadczenia doradztwa naukowego dla Polskich przedstawicieli w Komisji ds. Konwencji o Zachowaniu Żywych Zasobów Morskich Antarktyki w szerokim spektrum spraw rybołówstwa dalekomorskiego.

IX. Pozostałe informacje, istotne ze względu na specyfikę działalności Komitetu.

Należy podkreślić, że przedstawiciele Prezydium KBP oraz Członkowie KBP aktywnie uczestniczą w popularyzacji wiedzy o obszarach polarnych w różnych formach (wykłady, wywiady dla mediów, artykuły popularno-naukowe), wskazując znaczenie obu regionów polarnych dla globalnych zmian klimatu oraz istotnych komponentów środowiska (poziom mórz) oraz sytuacji geopolitycznej, zwłaszcza w Arktyce.

Istotnym obszarem aktywności jest także promowanie Komitetu, a szerzej polskiego dorobku naukowego, podczas udziału w konferencjach międzynarodowych, czy podczas staży w zagranicznych ośrodkach naukowych; z uwagi na pandemię ta działalność była w sprawozdawanym roku ograniczona.

Warszawa, dnia 31 stycznia 2021 r.

Przewodniczący KBP PAN

Prof. dr hab. Piotr Głowacki

Sekretarz Naukowy KBP PAN

Dr hab. Monika Kędra